

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj: Egész évre 12 ft, félévre 6 frt, évnegyedre 3 ft o. é.

Helyben előfizetheti Demjén L. és Keresztény Pál urak kereskedésében, hol egyes számok is kaphatók.

Szerkesztői szállás: belső-tordatca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 5f hasábos garmond sorért 6 kr s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadóhivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papírkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (királyutca 60. sz.) Bécsben: Haasenstejn és Vogler (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2.) Süddeutsche Annoncen Expedition Stuttg. Nyititéri cikkek: sora után 20 kr. előleg beiktatása mellett a szerkesztőséghez címzendők. Előfizetési s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Előfizetési föltételek „Kolozs. Közlöny”

1872-iki folyamára:

10 óra	10 ft o. é.
félévre	6 „ „ „
évnegyedre	3 „ „ „
egy óra	1 „ „ „

Az előfizetés minden hó 15-től megújítható. Előfizetéseket helyben elfogad: a szerkesztőség, Demjén László ur könyv- és Keresztény Pál ur papírkereskedése.

Az előfizetési pénzek a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kol. Köz.” szerkesztősége.

Államjelleget és községi autonómia.

A pök mérget szív azon virágból, melyből a szorgalmas méh mézet gyűjtött. A művelt államokban rendesen népszámlálást tartanak és pedig nagy költséggel, hogy a cultur-állapotok hű tükrét bírják, hogy a törvényhozás és kormány világosan láthassa, hol vannak a közművelődés akadályai, minő eszközök kellene azok elhárítására, s annak eszközlésére, hogy a nép felvilágosodjék, megszerezhesse a szellemi emelkedés, s ezzel kapcsolatos anyagi gyarapodás eszközeit, a hol pedig ezt maga tenni képtelen lenne, az állam maga léphessen közbe üdvös, czélszerű törvényekkel, anyagi segélyvel, hogy így a nép fejlődése, jóléte előmozdíthatassék, az állam maga a korszerű polgárosultság színvonalára emelkedhessék, az emberi tökélyesbülés czéljait mindinkább megközelíthessék.

A népszámlálási adatoknak nagy hasznát veszi az államon kívül a napisajtó, a szaktudomány, sőt egyes buvárlók is; hanem az utóbbiak közt vannak olyanok is, kik a gyémántot érő adatokat is csak a rabulistica eszközeinek tekintik, s a sokat mondó, oktató, buzdító számokat úgy beszélik, a mint azt ábrándos politikai törekvések, s rosul palástolt gyűlölkedés kívánják. Egy ilyen cikkirő hallatja magát a „Sieb. deut. Wbltt” 10. és 11-ik számaiban.

A népszámlálási adatokból kiszedi azt, hogy a „Sachsenland“-ban legsűrűbb a népesség (5110 lélek egy mfdre), — hogy az olvasni és írni tudók száma is e területen a legtöbb (40% egy brassói kalendariom szerint), — hogy az iskolát is legtöbb gyermek az erdélyi ágostai hitvallásuk (szászok) közül (58%) járja; — majd a bécsi cs. kir. statisztikai központi commissió munkálataiból kiszámítja, hogy egész Magyarországon alig van 5.278.000 magyar, felekezeti szerint pedig 6.148.000 katolikus találtatik a magyar korona területén, s ezekből kiindulva, így kiált fel:

„ezek a számok az európai jog- és közművelődés világánál tekintve, a nemzetiségi és nyelvkérdést másként oldották volna meg — kétségkívül, mint tette ezt az 1868. XLIV. czék;” és tovább ezeket mondja:

TARCSA.

A román népköltészetéről.

(Folytatás.)

Hasonló a nevezett legendához a Skodra (másként Scutari) vár építéséről szóló szerb népmonda, mely szerint három éven át háromszáz mester dolgozott a váron, de a munka nem haladhatott előre minden igyekvés dacára, mivel a Vila, e hegyi tündér a nappali munkát éjjel ledöntötte, s csak akkor érték az építők czéljokat, midőn a tündér egyik kívánságát teljesítették.

Hogy azonban a mult számok egyikében idézett legendával a szives olvasót közelebről megismerhessem, nem lesz szükségtelen azt kivonatlag idejegyezmem.

Argis hegy alján, Negru, a vajda járkált, tiz kömives legényvel, kik közül Manol volt a legjelesebb. Egy régi zárda terére jöttek, hol egy pásztorfiura találva, atól a vajda tudakolá, vajjon nem látott-e oly helyet, hol féiben maradt fal áll?

A pásztorfiura válasza igenlő volt, mi a vajdának igen nagy örömet okozott, és sietve is ment az említett hely felé; ott megállva így szól társaihoz:

„Nosza mesterek, Hires emberek, Éjjel nappal rajta! Készüljön a munka; Itt emeljete, Itt építsetek Emlékemül magas zárdát, Melynek nem találni párját.”

És tovább: ha engedelmessétek, bojárak lesztek, ellenkező esetben pedig befalaztatlak élve a kőfalba.

A kömivesek szorgalmasan dolgoznak nappal, de — — — a napi munka Romba dől éjszaka.

„ezekből a számokból láthatjuk, hogy Magyarország a mint nemzetiségre nézve nem magyar állam, ép úgy nem rom.kath. ország.” (Talán: szász és lutheránus?) Nagyon messzire haladtak önk jó szél-ó-szász urak, ma már Magyarország, a magyar korona területének magyar államjellegét is megtagadják.

S vajjon kik teszik ezt? Azok, kik a magyar korona hajdani peculiumát a „Királyföld“-et, hol nemcsak nemzetiségre nézve vannak kisebbségekben, de felekezeti tekintetben is, nemcsak „Sachsenland“-nak szeretik nevezgetni, hanem egy időben épen „szász határgrófság“-gá akarták qualificalni az absolutismus, jogeljátszás, Bach és Schmerling, a bécsi teljes reichsrath és a n.-szebeni conventiculum, legelső sorban a „szász (voltaképen királyföldi) universitas“ utján és által.

Bizony nagyon jámbor és türelmes egy nép vagyunk mi magyarok, hogy ilyeneket mondhatnak el nekünk szemtől szemben a szél-ó szászok, az egykori „hospites“ek bölcseség és körültekintéstől elrugaskodott utódai, kik közül nem egy ül magyar miniszteri bíróban, míg a másik rész a bécsi „Verein“-ből hívja a „német előrs“ segélyére a nagy Germaniát s a magyar állam pénzéből folyó nyugdíjak és fizetések élvezése mellett a rágalom, ráfogás és gyűlölet tajtékjával turja be mindazt, mit magyar parlament határoz, magyar kormány hajt végre.

Ámde forduljunk el a fekete halálanság, békaökörfőfesszkeskedés elszomorító s egyszersmint nevétségre ingerlő eme káspótól.

A „Gaz. Trans.“ 17-ik száma fekszik előtünk. Örülünk hogy valahára gyakorlati politikával kezd foglalkozni, ez arra is mutathat, hogy a konok passivitas politikáját kezd unalmasnak találni. Nagyon helyesen; csak előre a jó uton.

A „Gaz.“ az új községi törvény életbelépése alkalmából ennek nagyfontosságára figyelmezteti a románokat; vigyázzanak — ugymond — nehogy a községekben sem gondoskodván magukról koldus tarisznyával maradjanak s az „idegenek (i. e. a magyarok) mind a magok fazekához gyűjtsék a prázst“, a mint tették századokon át, s a román ezután is üldözött legyen egy a cultura, mint a vagyonosodás terén.

Gondoskodjanak magukról a községekben. Ha a több helység fölébe állítandó jegyzőségeket is magokhoz ragadják „a politikai hollók“, akkor jaj a községi autonómiának is. A román ne csatlakozzék sem a jobb, sem a bal magyar párthoz „maga lábain kell járnia, mint nemzeti politikai pártoknak“, különben maga alatt vágná el a fát és „soha sem követelhetné, soha sem remélhetné azt, hogy az őt, mint politikai nemzetet megillető jogok a társnemzeteknél respectáltassanak.

Az 1868. XLIV. czék 20. §-re támaszkodva azt tanácsolja a „Gaz.“, hogy a román községek tegyék hivatalos nyelvvökké a románt; gondoskodjanak arról, hogy a román falvacskák ne csatlakozzanak nagy magyar községekhez, mert akkor a központi magyar község lenne minden, a román helységek csak a terüht hordoznák; a román érdek azt kívánja, hogy román helység csak románnal kapcsolassék egybe, hogy ezek román közigyező alatt álljanak.

Nem tudják megmagyarázni e csodát, miglen Manol álma a megfejtést meghozza; eszerint csak úgy fog felépülni a zárda, ha a legelső, ki eljő holnap reggel, ételt hozva hozzájuk, legyen az bárki övéik közül, befalazzák.

Megesküszik erre mindegyik. Másnap reggel Manol, kitekintve a mezőre, látja, hogy feléje jő az ő életpárja; és

„A mint látja Mánja, Hinni nem kívánja, Kinosan ver szive, Gyengül, roskad teste, S térdre hull egyszerre.”

Kéri Istent, adjon oly záport, hogy életpárja ne legyen képes a vizen áthatolni, de hiába!

Később szelért esdekelt, és az Ősten meghallgatta kérését; — de a nő megis jött, mégis közeledett. . .

A többi társ örül, — de Manolit a bu nyomja. Esküjét azonban nem szegi meg, csellel befalazta szép nejét, ki imigy jayveszékél:

„Manoli, Manoli, Mester Manoli, A roszt kőfal szorit engem, Végekép kialszik életem!”

A zárda elkészült, de a vajda ujat, ennél még szebbet akart építtetni. A kömivesek azonban nem állottak rá, hanem, miután a vajda őket megátkozta,

„Repülő párszárnyat, Könnyű zsidelyszárnyat“ csináltak, melyek segélyével el akartak repülni, de nyomban földre estek és kővé váltak.

1) „Az argisi zárdát — így ír Ács — Radu Negru a 13-ik században építette, a mikor egy csapat románnal Erdélyből a déli határhegyeken át kiköltözvén, az Olt s Duna között talált rokonnépvel egyeselve, az oláhországi fejedelemséget alapította, s székhelye Argis volt. Következőleg e legenda eredete az említett időre tehető, — bár, mint már megjegyzém: alapszemje bizonytalan.

A „Gaz.“ elősorolja, miféle teendők illetik a községet, hogy ő kezeli a községi vagyont, végrehajja magaalkotta szabályait, maga osztja fel a községi rovatokat s beszedi azokat, gondozza községi utait, iskoláit, ügyel a közrendre, ellátja kebl szegényeit — s így kiált fel a végén: mit várhatnának a románok, ha mind-ezek magyar vagy szász kézre kerülnek?

Semmi kifogásunk sem lehet a román nyelvnek mint hivatalosnak használatá ellen azon községekben, hol a többség ezt így határozza, vagy a hol a törvény értelmében mint 2/3-öd e nyelvet is használni kívánják; az ellen sem tehetünk ellenvetést, ha a községi ügyekre az őket illető befolyást igénybe veszik, bár ily élénk érdeklődéssel fordulnának a megyei és országos ügyek felé is, akkor kevesebb idejük maradna a tulzók hitegetéseit hallgatni, az önámítás mérget beszivni s magukat nem adnák ábrándozásra. Mi a községekben való összeműködéstől ép azt reméljük, hogy ez lesz a leghaladatosabb tér arra, hogy a nemzettestvérek közös érdekeiket felismerjék s fel azt, hogy barátok, érdektársak és nem ellenségek. E szempontból nem helyeselhetjük azt, hogy a „Gaz.“ mindenütt gyűlöletesen említi meg a magyarokat („idegenek“), hogy olybá tünteti fel nemzetünkkel, mintha ez a román mindenből ki akarná forgatni s a községekben is rabszolgát akarna belőle csinálni, teherhordó áttáta tevént őket; nem helyeselhetjük, hogy ezek végén így riasztja olvasóit: ha magatokról nem gondoskodtat, leigázva látandjátok a román a községekben is, s a községi autonómia is odavész a tartomány után.

A „Gaz.“ arra kéri fel a román intelligenciát: magyarázza meg jól a népnek a községi törvényt; mi arra kérjük, tegyék ezt a helyhatósági és országos törvényekkel is; akkor majd belátandják azon román véreink is, kiket tévutra vezettek, hogy a magyar nem nyomta el őt a parlamentben sem: 1848-ban a magyar törvényhozás szabadította fel ép úgy, mint saját véreit, s ma sem tesz különbséget e háza nyelvre különböző, de jogokra egyenlő polgárai közt.

Ne tüntesse fel a „Gaz.“ gyűlöletes szinben mindazt a mi magyar, akkor a szelromán töredékek is hamar megértjük egymást; foglalkozzék minél többet közügyekkel gyakorlati szempontból s ne álljon meg a feluton, akkor közeledni fognak, s ha egykor a mámor egészen elszállott lesz — még meg is érthetjük egymást. Senki nek sem jut eszébe a magyárosítás, mindenki ohajtja a községek és nemzetiségek fejlődését egy az értelmesedés mint a vagyonosodás terén, hanem annak a háza egyetlen polgára sem veheti hasznát, ha a szél-ó-szászok Magyarországtól a magyar államjellegét is elvitatják, a tulzó románok pedig avval ijesztgetik véreiket, hogy az „idegen“ (a magyar) még a községekben is jármot akar nyakukba vetni.

Legyünk egymás iránt méltányosak, igazságosak, ezt kívánja közös hazánk érdeke, a román és magyar alkotmányos szabadsága, szellemi fejlődése, anyagi jóléte. A nemzetiségeket ma már senki sem fenyegeti, fenyegetheti Magyarországon, ne csináljanak tehát vak lármát, ne rémítgessék a könnyenhivéket!

Mauoli is menekülni akart, de neje bus panaszó hangja hívogató vissza, s eszméletét veszelve, a zárda tetejéről leesett.

„S a mint leesett, Belfőle mi lett? Lágy forrás, mely ottan Csorog lassan, lassan, Vize sóziú, Mint könny, keserű.”

Ez körülbelül a legenda meséje. Aligha nem innen vette eredetét, a román nép azon különös szokása, hogy az új épületek alapfalába kákadarabot fektetnek.

De menjünk tovább. A rablókodás dicsőítése, a román népköltészet egyik különös jelleme. Az előkor történelmileg ismert állapotaitól embereket, férfiakat alkot magának, mint a magyar a „szegény legényit“, s annak hős rablótetteit énekl meg.

Igy „A román Grujo-Grozován“ című ballada, mely állítólag a 15-ik században keletkezett és zsvány-csinról szól. 1755-ben a „daciai történelmi tár“ közleménye szerint — írja Ács — tizezzer ment azon parasztek száma, kik az ekét odahagyták és fűtykóssal kezükben keresték kenyereket.

Megemlíti ezek közül Micsu-t és Kodran-t, kik mai napig is élnek a nép emlékezetében.

Igy fordulnak elő, a román nép balladái- és mondáiban a sárkányok, melyekkel a nagy vitézek és hősök oly sok ízben, kénytelenek voltak viaskodni.

2) Ez eszméből nőtt ki azon babonás vélet is, mely szerint minden kövületben vagy falban bizonyos kisérlet szokott lenni, s különböző alakokban, különböző időkben mutatgatja magát. Igen természetes, hogy ezen kisérlet amaz áldozat, mely ott a falba befalazta van, s mely éjjelenként — mint a haragos szellemek — szivrepesztőleg sir s jajgat. Ilyen babonás hit nálunk magyaroknál is van, s sajnos, hogy még igen nagy mértékben. Cs. J.

Az országghából.

Pest, mart. 14. 1872. r. A képviselő ház mart. 13-ki ülésében Wächter interpellálta a belügyért: mikor terjeszti elő a „Királyföld rendezését“ illető törvény javallatot? A miniszter rögtön felelt: azonnal, ugymond, mihelyt remény lehet, hogy a képviselelőház hozzá foghat a tárgyaláshoz. Napi renden volt: az agyonbeszélés. Első a sorban Szontagh Pál (a csanádi). Hangsúlyozta, hogy a jelen (az ellenzék által előidézett) parlamenti tárgyalás módja kortűnt, melyet csak transactióval, compromissummal lehet orvosolni; kéri a jobb oldalt: kísértse meg ezt még egyszer a baloldallal.

Érre a bal éljenzett, mi arra is mutathat, hogy talán maguk is módjuk a gyermekek haszontalanokdást s szeretnének a hinárból kimászni. Meg is lehet az olyan parlamentiáris hadviselést unni, melyben egy Lázár A. és Deák L. órahosszat felelelnek az elnökkel a felett, hogy az előbbi másodsor is beszélhessen azon tárgyról, melyről már elmondta a magét sőt ellonindítványt is tett akkoron; megunhatják, midőn látják, hogy ebben a pillanatban névszerinti szavazást kérnek az ellenzék honatyák, s midőn az elnök szabályszerűleg azt lefrendeli — akkor visszaveszik — nem kívának névszerinti szavazást. Mindezek talán még sem tartoznak a parlamenti vitaközás keretébe s lehetlen, hogy a higgadtabb balközépiek meg ne unták legyen ezt a szerepet; beszélk is, hogy Ghyczy nagyon consternálódott, s annyira ellent a csalhatlanság dictátumának mannájával, hogy a jövő választásokra jelöltetni sem engedi magát.

Az elnök csak azzal vethetett véget Lázár A. agaszkodásának, hogy a ház szavazata alapján töle a szóbeli kétszeri rendreutastítás után elvette. Szólottak még Moczári L., Helfly Ig., Horváth S., Domahidy Fr., Makray L., Vajda János, stb. végre a ház többsége elfogadta azon indítványt, mely szerint az ülések martius 14-től fogva délelőtől 40 óráig délután 2 óráig, a mely napon osztályülések nem tartatnak, délután 5 — 8 óráig is tartanak.

A mai gyűlésen fog megkezdődni a választási törvény novellájának részletes tárgyalása.

A „Kol. Közl.” eredeti távsürgönye.

Feladatolt Sz.-Udvarhelyt, mart. 15-én 7 óra 15 percz. Érkezett Kolozsvárra, mart. 15-én 8 óra — percz.

A mai választás eredménye, hogy Tibád Antal az udvarhelyszéki ugynevezett baloldallal jelöltje ellenében akirálybirónak választott.

Bécs. Andrassy gróf külügyér nem utazik le Pestre, még a közbelpés külszínét is kerülni akarja. E héten befejeztetnek a Galiciát illető pénzügyi tárgyalások.

Prága. A cseh lapok azt pengetik, hogy a cseh egyleteknek közönetet kellene szavazni Kossuthnak a cseh jog pártolásáért, s felkérni őt arra: térjen haza Magyarországba.

Mutatványul a fenemlített ballada kezdő sorait iktatjuk ide:

„A Dniszter sík rónájánál Az ég végső határánál, Jalpeu viz forrásánál? A hol sárkányok kölykeznek, A hol rémek gyülekeznek . . .” stb.

Az ős dalokban, melyek nevezetes rablók kalandjait énekliek meg, többnyire az Olt partja és völgye említettik, mint azon hely, hol a kalandok véghez vitettek. Ezenkívül a sas is előfordul, de ritkábban mint a sólyom, természetes azonban, hogy itt a sólyomoknak egy bizonyos korcsfaja érteendő, mely Moldvában nagy tiszteletben állott, — természetrajzi neve azonban nem ismeretes.

Mutatványul a következő dal első sorait közöljük: „Fenyőfa sugár tetején Ül a pompás sólyom büszkén, Egyenesen néz a napba, Szárnyát röpülésre tartva . . .”

Ács Károly, ugyan e versre következő megjegyzést tesz:

„Midőn a felszemű Bogdán, fia a Nagy Istvánnak — ki a krónika szerint negyven évig harcolt ellenségeivel, negyven csatát vívott győzelmesen s negyven templomot épített — Moldvát a portának adófizelőjévé tette, az ország négy ezer darab aranyon s negyven lovón ki-vül 24 illy fajta sólymot is fizetett évenként. E madár a Kárpátokon igen ritka lön.”

A román népköltészetből töredékeket közölünk a szives olvasóval egy, miként azt a nevezett füzetekben összegyűjtve találtuk. Azt hiszem, hogy sokak előtt nem lesz érdektelen azon nép költészeté, melylyl egy szől-ván egy házföldél alatt lakunk, s jó és balsorsban eddig is osztoztunk s ezután is osztozunk kell.

Csikváry Jákó.

3) Dniszter, folyam Bessarabiában, s a fekete tengerbe ömlik; Jalpeu pedig a Dniszter mellékfolyója, s utóbbiba szakad. 4) Az Olt vize Erdélyben ered s a Dunába szakad, miután Kis-Oláhországot keresztül folyta.

